POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

OBITELJ

BR. 13 U ZAGREBU 26 OŽUJKA 1933

DVA ISUSOVAČKA SLAVNA SVEUČILIŠTA

Desno:

CRKVA I ISUSOVAČKI SAMOSTAN U LOYOLI

U sklopu samostana je i rodna kuća sv. Ignacije Lojoie

POGLED IZ AVIONA NA SKLOP ZGRADA KATOLIČKOGA SVEUČILIŠTA U TOKIJU

Desno glavna zgrada, lijevo zgrade sveučilišnih fakulteta, đačkoga konvikta, kapelice i t d.

GREGORIJANSKO SVEUČILIŠTE U RIMU

Izlaz sveučilišnih slušača nakon predavanja

U GLAVNOJ DVORANI GREGORIJANSKOG SVEUČILIŠTA može predavanjima pribivati 500 slušača

Slika na naslovnoj stranici: POVRATAK SA SAJMA U BOSNI — *Naslikala Trude pl. Braun*

Foto Firšt

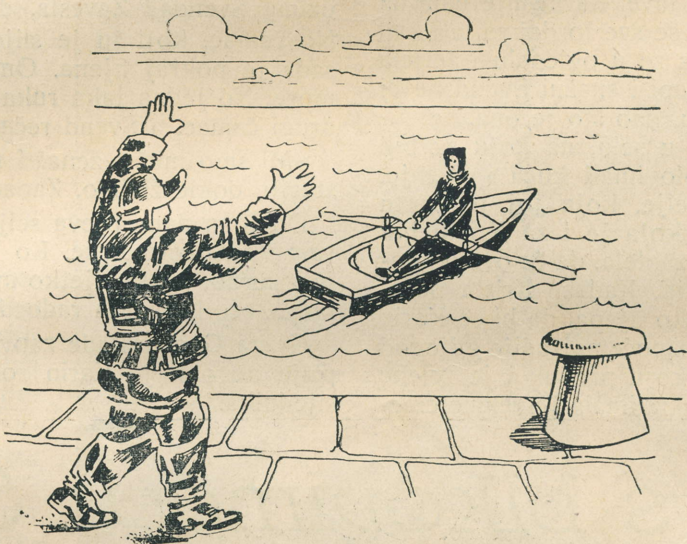
KARIN

NOVELA IZ SELJAČKOGA ŽIVOTA OD GRETE MASSÉ
PREVEO BOGDAN BABIĆ — ILUSTRIRAO K. RUŽIČKA

Krista God vratila je zaručni prsten Svendu! Pokućarac Aagestrup, koji je upravo došao u dvorište nadajući se, da će sada prije svatova moći štogod prodati, vidio je rođenim očima, kako je sa svoje ljevice žestoko strgnula zaručni prsten, da je zveknuo o zemlju. Iza toga se okrenula i ponosna lica uz otresito kretanje šarene suknje izašla na cestu. Svend se sagnuo, digao sa zemlje zaručni prsten, naprčenim ustima otpuhnuo prašinu i stavio ga u džep od prsluka.

Pokućarac tužno pogleda svoje sitnarije i pomisli: Zar sam ja zato kao deva natovaren prtio tako daleko cestom upravo za najjače podnevne žege, koja je pripicala ravno u zatiljak, dok mi se grlo sušilo od žeđe. I sve uzalud! Zvona ne će zvoniti na Svendovo vjenčanje, a Aagestrup može se gubiti svojom kramarijom, jer Svend sada nije sigurno raspoložen da kupi ma ni jednu jedinu iglu.

Misleći tako pođe da se polako izgubi, jer nikako nije imao volje da se pokazuje ljudima koji su tako zlo raspoloženi. No Svend ga opazi upravo u času, kad je prsten spravio u džep, i mahnu mu, da se primakne.

ODRIJEŠI NAJLAGLJI ČAMAC I IZVESLA NA ŠIROKU PUČINU

»Sve su same ženske tričarije,« mucao je šapćućim glasom Aagestrup. »Nije ništa za Vas gazda, kad ne će biti svatova . . .«

Svend pogleda na kuću.

Bila su otvorena vrata i prozori. Žene iz sela tamo dolje ribale su, prale, prašile i kitile kuću zelenilom. U kuhinji se kuhalo i mijesilo i priređivala jela od velikih komada mesa.

Svend ne reče ni riječi, dovuče praznu korpu, što je u blizini stajala, odriješi pokućarčev remen na kojem je nosio korpu, i iskrenu je tako, da se smiješalo i svileno i končano i tkano i pleteno i blještavo u jedan virvar. Iza toga izvadi iz džepa velike talire i dobaci ih Aagestrupu.

»Svadba će biti ovdje svakako. U nedjelju ću kod plesa naći zaručnicu,« reče on tako glasno, da je mogao čuti svako, ko je htio.

Aagestrupu nije bilo baš posve ugodno ovdje, izmače se brzo kao lasica. Obazro se još jednom iz neke udaljenosti. U dvorištu očinskog doma stajao je Svend raskrečenih nogu, ogroman, kose žute poput zrela žita nad uglatim velikim licem, a pesnica kao u kovača.

Svend je stajao čvrsto kao hridina, koju ne može porušiti ni zavist ni djelo ljudsko.

Zeleni ukras je zaista bio još svjež, kolači i jelâ baš kako treba, a veliki komadi priređenog mesa bez prigovora, kad je Svend slavio svadbu sa djevojkom Karin Fleuron. Karin, velika, koščata, sa jako opaljenom kožom izgledala je ružnija nego obično u svom skupocjenom uštirkanom svadbenom ruhu. Put do crkve bio je za nju gori od trčanja kroz šibe. Najdraže bi joj bilo, da može pobjeći u šumu poput divljači, koju progone. Ali veliki je Svend svojom jakom rukom držao ruku ružne Karine, da je ona osjećala, kako on želi, da ona izdrži sve to. Zato ona njemu za ljubav ponosno podiže glavu pod svojom vjereničkom krunom od samih vrpca. No zato je osjećala u koljenima slabost, a ponos joj je bio napravljen.

Karini je sad moglo biti dobro. Imala je najljepšeg i najjačeg muža u cijelom okolišu, mnogo polja i mnogo blaga, a žito se gomilalo u njihovim hambarima. On ju je iskreno volio i poštivao. Sirotinja ju je blagosiljala, jer je bogato darivala svima, koji su trebali.

No Karin nije bila sretna. Njoj nijesu izmicale sjene, koje je vidjela preko sunca. Kad je bila kod oca, pjevala je mnogo, a imala je divan glas, koji je bio poznat na cijelom otoku. No ovdje u novoj domovini nije Karin nikako pjevala, iako ju je Svend često molio, da zapjeva. Nije mogla pjevati grlom, koje se davilo od straha. Ona je dobro znala, da će se njena sreća prije ili kasnije razbiti kao staklo, što prsne, kada padne. Ta bilo je nemoguće, da se Svend njom oženio sa svetom ozbiljnošću. On je to učinio samo da se osveti Kristi Godovoj. I jednoga će dana biti zadovoljeno osveti i njegovo će se srce zgrčiti od čežnje za ljepoticom, kojoj je kosa svijetla poput lana, a lice bijelo kao labudovo perje.

Znala je Karin, da Kristina čini sve moguće, kako bi Svenda opet predobila. Ona je imala mnogo rođaka, kojima je gospodarila radi svoje neobične ljepote. Svi su oni znali da urede tako, kako bi se sreli sa Svendom i podsjetili ga na Kristu. Karin je doznala, da su na sve načine radili, kako bi ga opet doveli do njegove nekadanje zaručnice. Oni su govorili, kako se Krista

jako kaje i radi njega odbija sve prosce. Na koncu su sve tako uredili, da bi se Svend morao smatrati krivcem, jer on kao stariji nije smio da Kristin mladenački izljev prkosa, kad mu je prsten vratila, drži konačnom i nepromjenljivom odlukom. On se na to trebao nasmijati kao na ludoriju djeteta, kome treba dati vremena da dođe k pameti. A mjesto toga on, nevjerni Svend, odlazi na ples, sa prvom, koju susreće, pleše cijelu noć i onda se njom ženi, prije nego li su pametni ljudi mogli da zavađene zaručnike pomire.

Karin je znala o svemu tome, jer kako Svend nije išao skrivenim putevima, Kristini su se vjesnici morali njemu javno približiti, a uvijek je bila koja starica, koja ju je o tom izvijestila za uzvrat, što joj je pomogla, ili koji sluga, kome je ranjenu nogu prevezala, ili bilo ko drugi, kome je učinila nešto dobro. Mislili su svi oni, da joj time koriste, ako joj to jave. Karin nije dala da svi ti primijete, kako je se sve to doima, ali kad je bila sama, promatrala se u ogledalu i željela da bude mrtva, kako lijepi i snažni Svend ne bi živio uz tako ružnu ženu, kao što je ona.

Bila je velika svadba u selu, na koju su bili pozvani svi, što su okolo imali kuću i imanje. Karin je saznala od švelje, koja joj je za tu zgodu pravila haljinu i koja je i za Kristu haljinu radila, da se Krista zaklela, da će ovom zgodom Svenda opet osvojiti. Kad se Krista pojavila na svadbi, bila je tako lijepa, da bi se Karin bila od stida radi svoje ružnoće najradije gdjegod zavukla. Kroza svijetlu kosu provukla je zelene vrpce, a na uskim nožicama imala je zelene cipelice. Zlatan lanac oko vrata bio je od umjetnički izrađenih malih pločica, duge naušnice bljeskale se na ušima, a u očima joj je sjao pobjednički sjaj, što su se oči svih muškaraca upirale u nju. Kad je počeo ples, ukrade se Karin iz sobe. Svend i Krista plešu, — Krista tijesno privijena uz Svenda — ne to nije mogla gledati. Noć je bila tamna, no ona nađe put do mora. Ona odriješi najlagljí čamac i izvesla na široku pučinu. Zatvori oči, da ne gleda uvijek pred sobom najljepši par. Kristinine blještave zelene svilene vrpce motaju se oko Svenda i vežu ga kao lanci, a u ušima Karine zvoni, kao da zvone svadbena zvona Svenda i Kriste, kad utopljenu Karinu zakapaju.

Odjednom čuje šum vode, koju siječe drugi neki čamac. Ko ju je slijedio? Ko ju je htio odvući i prisiliti, da gleda, kako Krista God uzima Svenda? Zavesla, da su je ruke boljele. No čamac, koji ju je slijedio, dostigao ju je i sada je pokraj njena. Ona skoči, da se baci u more. No jedna jaka ruka je zgrabi i prenese u drugi čamac, a Svend reče:

»Mi smo muž i žena. I ništa nas ne može rastaviti, dokle živimo. Zapamti to Karin!«

Od toga dana pjeva seljanka, kao što je pjevala kod očeve kuće. Ko je prošao mimo, stao je i slušao, jer se rijetko mogao čuti ovakav glas pun sreće i životne radosti.

Krista God nestade zauvijek iz toga kraja još prije nego li je Karin rodila Svenu sina i nasljednika.

Borbe s bikovima u Španiji

Napisao Jose Quadrila

Corrida de toros! Sam zvuk tih magičnih riječi djeluje na sinove Pirenejskog poluotoka kao crvena plahta na bika. Već nekoliko dana prije »nedjelje bikova« u salonima, kavanama, restauracijama, tramvaju, na kolodvoru i na ulici ne govori se ni o čemu drugom nego o nastupu toreadora.

Španjolci, kao ni jedan valjda narod, vole razgovarati, a o borbama s bikovima, koje se odvijaju na širokim, ravnim, pješčanim poljanama (arenama) mogu govoriti po 10 sati bez umora.

Publika vrlo malo poklanja pažnje prije te predstave samim ljudima, koji se bore s bikovima. Tek za vrijeme borbe ona radoznalo promatra toreadore, povlađujući sad jednome sad drugome. Prvo mjesto u raspravljanju pred borbom s bikovima zauzimlje sama životinja, taj obični, najobičniji bik. Zapravo nije on baš tako sličan. Životinja, koja je dostojna borbe s toreadorima na areni, stoji oko 2.000 peseta (preko 15.000 dinara). Sada su u modi portugalski bikovi, koji prave veliku konkurenciju slavnim andaluzijskim »torosima«. Naročita pažnja se polaže na životinju. Dobre zvijeri, koje su kadre svoje ljudske neprijatelje primorati na teški rad u znoju lica — znače nekoliko hiljada gledalaca više. Ali »extra-toros« vrlo se rijetko dešavaju. Oni mogu da stoje čak 6.000 peseta (oko 48.000 dinara). Jedan takav gorostas pojavio se nedavno na areni u Madridu. Išao je po areni kao feder, bio je brz i spretan kao tigar. Nekoliko vještih kapadora (pomoćnikâ toreadora, koji draže bika i iscrpljuju ga, goneći životinju po areni) nisu imali niti sekunde mira. Neprirodno snažna životinja nije se uopće mučila.

Taj »extra-toros« Nr. 68 dva, tri puta je bacio konja zajedno s jahačem u vis kao loptu. Razbješnjeli bik htio je izići iz arene. Skupio je svu snagu i preskočio ogradu arene s lakoćom hrta. Među gledaocima, što su se tada u velikom mnoštvu sjatili oko arene nastalo je užasno zaprepaštenje. Neki su se popeli na sam vrh tribinâ. A divlja zvijer, s očima oblivenim krvlju, jurila je po kamenom hodniku, dok nije kroz pobočna vrata ponovo stupila na arenu.

Crna se neman borila dalje. Već joj se dva puta zarinula sablja u vrat, ali njezine kretnje nisu postajale polaganije. Kapadora, koji ga je

(Svršetak na strani 272.)

DOLAZAK PROLJEĆA

NAPISAO

IVO KOZARČANIN

Osjećam to po mirisu karbidnih svjetiljaka, koje gore blijedim, sušičavim plamenovima u kioscima s narandžama, limunima, datulama, bananama i suhim smokvama. Osjećam to po bregovima, koji sve malo pomalo skidaju svoju bijelu košulju i čekaju, smeđi i goli, da im sunce upije topla usta u sakate krošnje drveća i izvuče iz njih meku, svilenu, mirisavu zelenu kosu. Osjećam to po djevojčicama, koje nose ulicama visibabe i vraćaju se u večeri kući s polovicom hljeba pod pazuhom.

Ali vidio sam ga tek večeras, kad sam upravo (oko jedanaest sati) gasio svoju malu petrolejku prestajući čitati, jer nije više bilo petroleja i jer su mi pred suznim očima slova fosforescirala žuto, modro i violetno. Kroz otvoren prozor virio je plav komad zvjezdana neba nevjerojatno svjež i topao. Jug je tiho zabubnjao prstima po staklu i rekao šapćući mi sasvim u uho:

SLIKA UMJETNIKOVE KĆERI

Naslikao Jos. Karlo Stielero, njemački slikar iz Münchena, koji je živio od g. 1781. do 1858. te se proslavio osobito svojim portretima Beethovena, Goethea, Tiecka i drugih velikana

»Dođi!«

Uzeo sam ogrtač, šešir i čvorav glogov prut, koji mi već od davnine služi za noćne izlete, i izišao iz kuće. Jablanovi, što stoje ukočeni u aleji, zašumjeli su i pružili glave, kao da nešto šapću jedan drugome. Topola, nagnuta nad tarabe, ispravila se i zijevnula pospano. Nitko mi nije ništa rekao, pa se ni ja nisam nikome javljao. Zaokrenuo sam u polja prema potoku, koji je šumio žut i nabujao, a jug je pošao za mnom. Ćutio sam ga na vratu i u kosi, kako me blago polijeva svojim svježim, mirisavim dahom kao prozirnom jezerskom vodom, koja ključa u visokim planinama, među glečerima i srnećim pašnjacima. On je govorio brbljavim, nervoznim glasom, koji je jako sjećao na udaranje kišnih kapljica o prozorska stakla.

»Došao si?«

»Uvijek tako dođem, kad me ti pozoveš.«

»Da proljeće vidiš, zato si došao?«

»Svake godine tako dođem.«

Tada se jug dugo i vrlo mudro smijao, i zvijezde su se smijale nad livadom, po kojoj su cvale tratinčice i na kojoj je gdjegdje još bilo malo snijega. Nisam znao, čemu se smiju, pa sam se jako posramio. Htjedoh da se ispričam (misleći, da sam sigurno opet izvalio kakvu glupost), ali oni tada udariše u još jači smijeh. Nisam više mogao izdržati od srama, pa udarim u bijeg, a jug i zvijezde potrčaše za mnom. Ćutio sam ih, kako tapaju bosim nogama samo korak iza mene i bježao sam ustrašeno svim silama. Preskočio sam potok tek malo zagazivši u vodu, pretrčao jednu, dvije, tri livade i pošao uz brijeg. Tu sam se zapleo u gusto džbunje glogovo, ljeskovo i klenovo i pao mrtvo umoran.

I tada ugledam nad sobom proljeće u bijelom, kako ide brdskom stranom, a jug mu mrsi kose i zvijezde se odražavaju u rosnim, zelenim očima kao na dnu duboka bunara. Smirio sam se savr-

šeno, i lice mokro od znoja pritisnuo uz hrapavu, ispucanu, zimsku klenovu koru. Pukotine su mi se zarezale u kožu okrvavivši me, i sok se u njima zakikoće veselo, sretno, blagdanski. A proljeće prijeđe preko čitava brijega i nestane na drugoj strani, a za njim ode i jug i meko zanjiše gole vrhove drveća. Ostade samo miris, vrlo blag i vrlo čist, i on je još dugo vibrirao u uzduhu, dok se nije rasplinuo.

*

Zato mi je sada sasvim svejedno, što kiša gusta i ljepiva kao katran curi čitav dan i što oblaci sjedaju na visoke krovove kuća gledajući s prijetnjom na ljude. Miran sam u mraku sobe, u kojoj vatra riše čudne slike po zidovima i rub se moje cigarete žari gustim crvenilom sunca, koje zapada. Miran sam, i ništa me ne smeta, što mi iz daljine piše jedna djevojka, kojoj sam i ja nekad pisao i na koju sam nekad mnogo mislio, da je zaručena za drugoga, da je popalila moja pisma, da me je zaboravila i da ne će više ništa da čuje o meni, jer će se skoro vjenčati s drugim čovjekom, koji je sto puta bolji od mene i kojega iskreno voli. Vidio sam proljeće i znam, da je došlo u naš grad, a moj glogov prut čeka u ćošku, da kiša stane i da opet prve noći odlutamo u bregove, gdje nema djevojaka, koje pišu uvredljiva pisma, i gdje prve visibabe i jaglaci stidljivo sakrivaju oči.

I što mi još drugo treba?

ŠUMA

NAPISAO NIKOLA MARAKOVIĆ

Osim potreba našega svagdašnjega života, u kojem je drvo jedna od najpotrebnijih stvari, imade ono utjecaj i na samu našu ćud, na naš duševni život. Predočite sebi kraj bez šuma! U takvu predjelu nijedan misaoni čovjek ne nalazi zadovoljstva, ne nalazi duševna uživanja. Zar se ikome dopada Sahara, golo pusto pjeskovito more? Zar se kome sviđa nepregledna američka poljana bez hlada i šume, i ako je travom obrasla? Hajde, da je bar u opisu vidimo!

Večer je, sunce pozlaćuje vrhunce Anda. Na njihovu podnožju širi se beskrajna ravnica. Prizor te samoće budi u nama šutnju i žalosni osjećaj. Sliči moru, kad ga noćca pokrije i uspava mu umorne valove. Kao što na moru luta ptica naokolo izgubljena od svoga jata, lebdi pogled po ravnici ne nalazeći nigdje povišega mjesta na kojemu bi mogao otpočinuti. Svuda se širi ravnica, stogodišnje samotno prebivalište neumornih ptica i divljih životinja. Svuda nebo i samoća, koju jedini Bog poznaje i može da prokuči. Gdjekad navali ovamo četa Indijanaca na bijesnim konjima poput vihora, utabori se na mekanoj travi i slatko počine, da ranim jutrom bez prestanka dalje juri... Sunce se spušta. Horizont je u plamenu, nijema beskrajna ravnica postaje tamna, a zvijezde bliješte sve jače.

Noć širi svoju sjenu i ravnica prelazi u svoju tajinstvenu tišinu i dobiva tamno lice.

Tako turobnim i slikovitim riječima opisuje južno-američke prerije putopisac E. Echevarrio.

Kraj šumom obrastao sasvim se drukčije dotiče našega duševnoga života. Šumski kraj ispunjava nam dušu i srce zadovoljstvom. Tako u velikim šumama ne podliježemo čuvstvu neprijatne samoće, nego čuvstvu veličajnosti usred velike prirode i njezinih pojava. Čovjek neodoljivo miluje šumom obraslu dolinu, isprepletenu manjim ravnicama, a još više onu s potočićem, koji vječno žubori i tako odaje neizmjernu hvalu Stvoritelju, koji ga je stvorio i dao nama na uživanje. Ta čovjek ni sliku samoga raja sebi drugačije ne umišlja u svojoj fantaziji.

Gusti hlad, umilno šuštanje lišća i grančica, što nam ga stvara šumica u blizini mjesta, godi svakomu — bolnom i zdravom, mladom i starom. I mnogi pjesnik rado nalazi predmet svome pjevanju u šumi, u njezinoj samoći.

Kako znamo i vidimo, šuma je zadruga drvenastih biljki, koje trebaju dobru i vlažnu zemlju. Šumâ ima bjelogoričnih i crnogoričnih. U crnogoričnim šumama raste drveće s igličastim lišćem, koje i preko zime ostaje redovito na stablu. To su šume, koje su najčešće složene iz smreke, jele, omorike i različitih borova. Bjelogorica ima lišće svjetlije, a crnogorica tamnije. Bjelogorično drveće najčešće gubi preko zime lišće, kao na pr. bukva, hrast, grab, lipa. Ali ima i bjelogoričnog drveća, koje preko zime ne gubi lišće, pa se zovu bjelogorične zimzelene šume, kao što su šume lovorova. Stoga se i daju junacima i velikim ljudima lovorovi vijenci, čim se hoće reći, kako lovor nikad ne žuti i ne opada, tako i njegova slava neka vječno traje. Takve šume nalazimo u primorskim krajevima, gdje je blaga zima. Mnogo puta je bjelogorica izmiješana.

Mala šuma, osobito blizu mjesta, zove se gaj, a dolina šumom obrasla dubrava.

Blago mjestu, koje ima u svojoj blizini malu šumicu, kamo se stanovnici mogu skloniti za ljetne vrućine i omare, da se nauživaju svježine i ljepote prirode.

Osim ovog uživanja imamo od šumâ mnogo koristi, jer nam pružaju drvo za ogrijev i svakovrsnu građu, a one davne silne i velike šume, koje su pred tisuću godina na zemlji našoj rasle, pružaju nam korist, na pr. kameni ugljen.

Sretna zemlja, koja obiluje šumama, jer u njima leži neizmjerno blago. U Jugoslaviji obiluje šumom Slovenija, Bosna te Srbija. Na zemlji najviše šuma ima Rusija, zatim Švedska, Finska, Njemačka, Francuska, Norveška, Italija, Rumunjska, Češka, Madžarska i Austrija, zatim u Americi (prašume u Braziliji), prašume u Africi, Aziji i Australiji.

ROMAN JEDNOGA SEBIČNJAKA

Francuski napisao Chmpol

(NASTAVAK)

Kad su se gosti dosta napljeskali Aurori, predloži netko, da se igraju slijepe bake. Svi prihvatiše i doskora se dvoranom razlijegala nova cika, vika i smijeh. No i te se igre brzo zasitiše.

»Igrajmo se skrivača!« pade nov prijedlog. »Raštrkat ćemo se po ovom starom dvorcu, koji ne poznajemo, svatko će se negdje sakriti, to će biti najzanimljivija zabava!«

Cijelo društvo primi prijedlog s oduševljenjem. Baciše ždrijeb, tko će prvi tražiti, i kocka pade na Sancha. Bi dogovoreno, da on mora četvrt sata ostati u dvorani, kako bi ostali imali dosta vremena, da se posakriju. I u tren rastrkaše se svi po dvorcu: po dvoje, po troje, ovaj sa svjetiljkom, onaj sa svijećom, jurili su po nepoznatim stepenicama dolazeći u opasnost, da se skotrljaju s njih ili sruše s balkona, na kojem je bio srušen dio ograde, ili da zapale negdje krov. Od njihove cike i smijeha plašile su se vrane u pukotinama zidova i stari vratar, koji je već bio usnuo u svojoj komorici.

Bilo je u tom nešto fantastičko. Pod pocrnjelim svodovima neizmjerno dugih hodnika plamsale su svijeće i baklje bacajući sablasne sjene, koje su se redale. Vrata su se otvarala i zatvarala opet uz strahovito škripanje zarđalih brava. Ko je sve to postrance promatrao, rekao bi, da to po tom opustjelom dvoru bježi mnoštvo noćnih strašila.

Mladi svijet, koji su sebi kao i Manuel bili priuštili dosta pića, tražili su svaki kakvo dosjetljivo skrovište, pri čemu se tu čuo prigušeni povik, tamo srebrni ženski smijeh, ondje opet cika, kad bi preko puta pretrčao štakor ili nad glavom zalepršao šišmiš, koje je ta buka pomela u njihovu noćnome miru. Svi su se nastojali sakriti što dalje od rasvijetljene dvorane: jedni u podrumu, drugi u starim ormarima, treći u potkrovlju ili za tapetama, koje su se odlijepile od stijena.

Pavlu je u tom metežu uspjelo umaći od Aurore te se našao sam u velikom prizemnom predvorju. Tu iznenada ugleda Franjicu, gdje dolazi iz sjene žureći se kraj njega, a da ga nije ni opazila. Pavao pođe za njom. Čuvši njegove korake ogledala se. Lice joj je odavalo takvu odlučnost, te je Pavao odmah osjetio, da ona hoće da izrabi tih nekoliko minuta slobode te da provede svoju nakanu.

Vrijeme je bilo preveć dragocjeno, a da bi se smjele trošiti riječi. Pavao okrene golemi ključ u velikoj bravi i otvori teška vrata okovana željeznim čavlima.

Izađoše napolje. Nebo je bilo zastrto oblacima, a iz doline je puhao svjež i čist vjetar. U toj tami, u toj šutnji, u tom slobodnom prostoru, koji se pred njom otvarao, gledala je Franjica sada svoje oslobođenje, svoj spas.

Zakoračila je po stepenicama dolje, a za njom Pavao. Najednom stadoše oboje. Nekakva tamna sjena postavi se među njih, dvije ruke uhvatiše Pavla za jedno, a Franjicu za drugo rame, a plačljivi Aurorin glas zakrešti:

»Vi ste mi lijepi! Mene ostavljate u kutu, a sami idete zajedno da se sakrijete. Ali Sancho mi je naredio, da dobro pazim na vas. Ne ću vas pustiti, i ja hoću da se s vama sakrijem!«

Nije bilo vremena za objašnjavanje. Od one četvrti sata, koja je bila društvu dana, da se posakrije, sigurno je već bilo prošlo pet minuta. Sancho je bio posve blizu. Bila je dovoljna jedna riječ, jedan povik tog prokletog djeteta, i sve bi bilo izgubljeno.

Pavlu pade na um očajna misao.

»Dobro ste uradili, gospođice Auroro,« reče joj, »što ste došli za nama. Znam, gdje se mo-

KRAJINA U DANE, KAD SE PROLJEĆE BUDI

žemo sakriti, da nas ne će nitko naći. Hajdete za mnom!«

Zatvorio je za sobom vrata dvorca i vukući sa sobom obje djevojke trčao je, kao da mu je dvadeset godina. Već je prije jednom bio u tom dvorcu pa je dobro zapamtio položaj pojedinih dijelova zgrade. Sjetio se divnog, velikog golubinjaka iz 16. stoljeća, koji je stajao do samog dvorca. Pipajući naokolo našao je ljestve, koje su ležale na zemlji.

»Popnimo se gore!« reče i povuče Auroru do ljestava, a ona se popne kao vjeverica u prvi spratić te dražesne kućice.

»Tu je krasno!« klikne ona veselo. »Vidim kroz otvore na krovu zvijezde. Ali zima je tu!«

»Skočit ću po vaš ogrtač. Počekajte malo!«

»A Franjica?«

»Ona će se drugdje sakriti. Za troje nema gore dosta mjesta.«

»Ali vi se brzo vratite!« dovikne Aurora Pavlu. »Samoj mi je tu dosadno.«

»U trenu ću biti tu. Ali sad budite tiho, da se ne odate. I nemojte sami silaziti, jer biste pali.«

Ona umukne te ni da bi se maknula.

Pavao ukloni opet ljestve i stigne Franjicu.

»Što kanite sada?« upita je kratko.

»Bježati, jer je to još moguće. Hvala za to vama!«

»Ali Manuel vas takav, kakav je sada, ne može pratiti.«

»Poći ću dakle sama.«

»To nije pametno.«

»Još je manje pametno ostati ovdje.«

Pavao se nije usudio suprotstaviti. Uđoše u staju, gdje su bili privezani redovi konja. Pavao pogleda konja, na kojemu je Franjica imala odjahati, te reče:

»Na tom konju ne ćete dospjeti, kuda želite!«

»Kad konj više ne bude mogao, ići ću pješke.«

»Ali oni će vas sigurno progoniti.«

»Ne će znati, kud sam pošla, a ja ću se držati pokrajnjih putova.«

»A stignu li vas?«

»Ne će mi biti gore nego sada. Najgore bi bilo, kad bi Sancho pucao za mnom.«

»Za vama? Sancho?« Pavao će zgrozivši se.

»Da, jer se zakleo, da će me prije ubiti, nego da me pusti iz ruku, i vidjela sam, kako je nabijao revolver.«

»Gospodice,« Pavao će stvorivši naglu odluku, »uzet ćete moga konja.« I brzo pričvrsti Franjičino sedlo na svoga konja. »Na tom ćete konju biti sigurni, da vas ne će dostići.«

Pavao nije u taj čas mislio, kako tim daje dokaz, da je sukrivac Franjičina bijega, niti na to, kako će izgubiti veliku svotu, koju je dao kao jamstvo za konja. Franjica mu toplo zahvali, skoči na sedlo i reče:

»Ne ću nikad zaboraviti, što ste za me učinili. A sad u ime Božje!«

»Čekajte!« stane pred nju. »Već zovu! Pazite!«

Ali ona ga više nije slušala. Pustivši konju uzde poleti kraj njega kao vjetar.

Uto se stao javljati glas Aurore, koja je već bila postala nestrpljiva. A i po svem je dvoru među izletnicima nastalo traženje, lovljenje, trčanje uz ciku i veseli smijeh. Pavao je znao dobro, da će to tako potrajati još nekoliko časova, ali tada će Sancho primijetiti, da još jedinu Franjicu nisu našli, pa će nastati mnogo ozbiljniji lov za njom. Znao je, da je Sancho kadar svašta učiniti. Nitko ga ne će moći zadržati, nitko obraniti tu nesretnu djevojku od njegova nasilja.

»A što sam ja tu?« reče Pavao sam sebi. »Nisam li i ja kukavica, koji sam pustio tu djevojku da ode sama, prepuštena svakoj opasnosti?«

Dok je Pavao tako sam sebe pitao, najednom se otvori širom kapija dvorca, na kojima se ukaže Sancho.

»Auroro! Franjice! Gdje ste?« zovne on.

»Evo me!« odazove se plačljivim glasom Aurora. »Dođi po mene, ne mogu dolje!«

»A gdje je Franjica?«

»Nema je ovdje.«

(Nastavit će se.)

Borbe s bikovima

(Svršetak sa strane 268.)

suviše uporno dražio ružičastom plahtom, bacio je pokretom vrata i rogova preko ograde u publiku. Vrteći glavom desno i lijevo ranio je u bijesnom napadu toreadora u but noge. Nije mu to oprostio Cecilio Barral. Za čas se vratio na arenu povezanom nogom i strašnim ubodom kroz rame probio srce bika. Ostalo su uradili čistači arene.

Borba čovjeka sa životinjom ne svršava se uvijek smrću bika. Desilo se baš u Madridu, da je toreador Mariano Miguel umro razapet na rogovima razbješnjelog bika. Nekoliko dana iza toga dogodilo se na toj istoj areni, da je zvijer razbila ogradu, koja dijeli arenu od publike, i ubila četiri gledaoca, a osam njih teško ranila.

O tim nesrećama Španjolci, željni tih naročito napetih igarâ, izražavaju se kao o pukim slučajevima.

»Što ćemo? Slučaj!« govore oni i tim »slučajem« rješavaju cijelo pitanje. Uostalom, treba priznati — navode u obranu corride, da su igre »civilizovanog« američkog rugby-a opasnije po život, jer gutaju mnogo veći broj žrtava.

Toreadori zarađuju mnogo novaca, ako su popularni i sigurni u svom poslu. Ipak pretjeruje se, kad ih se ubraja među velike miljunaše. Zaraditi »čistih« nekoliko tisuća pezeta na mjesec to je najdraži san borca s bikovima. Malo je takvih, kojima to polazi za rukom.

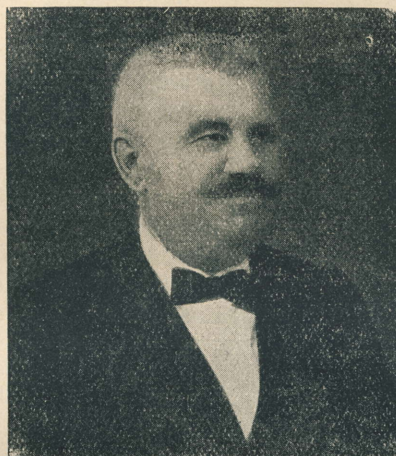
Vješt i popularni matador dobiva po nastupu oko 60.000 dinara, od čega peti dio odbija na plaćanje svoje quadrile ili pratnje banderilâ, kapadorâ, pikadorâ i drugih pomoćnika. Mnogi matadori smatraju svoje zvanje prolaznim i trenutnim, te čeznu za vlastitom kućom sa vrtom, čeznu za životom mirnim i sigurnim.

Šezdeseta godišnjica popularnog hrvatskog povjesničara

Napisao Ante Šimčik

Ovih dana navršio je profesor dr Rudolf Horvat šezdeset godina života i četrdeset godina književnog rada. Zaslužni hrvatski historik rodio se 14. ožujka 1873. u Koprivnici, filosofske i pravne nauke studirao je u Zagrebu. Kao profesor služio je u Osijeku, odakle ga je kao hrvatskog rodoljuba bivša hrvatska vlada premjestila u Zemun i zatim u Petrinju. Kad je g. 1907. pobijedila na izborima hrvatsko-srpska koalicija, bio je premješten u Zagreb, gdje se mogao u većoj mjeri predati naučnom radu. G. 1919. bio je umirovljen i otada radi stalno u Zemaljskom arkivu sabirajući i izdavajući različnu građu iz hrvatske kulturne prošlosti. Mnogo je radio u društvenom životu, gdje je god služio, osobito u pjevačkim društvima. Radi toga bio je g. 1911. izabran predsjednikom Saveza hrvatskih pjevačkih društava i tu čast vršio je deset godina.

Ime dra Rudolfa Horvata poznato je dobro čitaocima »Obitelji« jer je od početka njena izlaženja među njenim suradnicima, a još više je poznat među čitaocima izdanja Društva Sv. Jeronima, za koje je napisao IV. i V. svezak »Pripovijesti iz hrvatske povijesti (1902. i 1904.) koje je bio počeo pisati V. Klaić, zatim velik broj članaka u kalendaru »Danici«. Osim toga suradivao je u velikom broju naučnih, zabavnih i dnevnih listova i publikacija i izdao veći broj posebnih djela, u kojima je obrađivao pojedine dijelove ili čitavu hrvatsku povijest. Horvat se okušao s uspjehom i u historijskom romanu i noveli (»Posljednji knez Slunjski« 1913.) »Tko će biti kralj?« 1914. i dr.). G. 1906. izdala je Matica Hrvatska njegovu knjigu »Najnovije doba hrvatske povijesti«, za koju ga je madžarska vlada deset godina kasnije internirala u Satmar Nemetu u Erdelju. Sada se nalazi u štampi njegova knjižica »Hrvatska Podravina« u nakladi Matice Hrvatske, koja će kasnije izdati slično njegovo djelo o Srijemu, a i Jeronimsko Književno Društvo izdat će ove godine jednu njegovu knjigu.

DR RUDOLF HORVAT

Osim toga ima Horvat niz gotovih drugih manjih i većih djela za štampu, od kojih je Trgovačko-obrtnička komora u Zagrebu primila da izda »Povijest hrvatske trgovine«, »Povijest hrvatskog obrta« i »Povijest hrvatske industrije«. Dr Horvat održao je stotine predavanja u Zagrebu i pokrajini.

Rudolf Horvat u prošlosti nije bio rodoljub samo na riječi i pismu, nego i u životu pokazao, da je neustrašiv karakter, jer je pod madžarskim režimom, kad je glasovanje bilo javno, svoj glas davao narodnoj stranci protiv madžaronskih kandidata.

Želimo plemenitom učenjaku, da još poživi mnoga ljeta, da može vidjeti štampana svoja djela, koja čame u njegovim ladicama, dovršiti ona, koja je započeo, i dati hrvatskoj kulturi uopće još mnogo djela, koja rasvjetljuju i populariziraju našu narodnu prošlost.

MAJKA JE MAJKA

SPJEVAO IVAN VITEZ TRNSKI

Mila moja majko,
ti crkvice bijela!
Pjesma mi se tvojim
milinjem zanijela.

Lijepo ime majka
usta ispunjuje,
a pjesma o majci
do Boga se čuje.

Majka ranče hrani,
svoje zalogaje
gladujući sama
milom čedu daje.

Majka obdan bdije,
majka za san ne zna,
uvijek je brižna,
uvijek oprezna.

Kako gleda majka
i Bogu se moli,
da bolesno čedo
bolju joj preboli!

Čedu ozdravljenu
kako se raduje!
Zavjetovna majka
najviše daruje!

Majka puti, gleda,
da temelj postavi,
mladicu ispravlja,
dok ju ne ispravi.

Tko li može pravu
majku da izmijeni?
Da ćud upitomi,
srce oplemeni?

Tko će sve imanje,
isti život dati,
da si čedo spasi?
Tko, već mila mati!

Ta majka je majka!
To sav svijet slovi,
Ti nam mile majke,
Bože, blagoslovi!

IZLOŽBA JEDNE SLIKARICE

U prvoj polovici ožujka o. g. priredila je prvu svoju slikarsku izložbu mlada umjetnica Trude pl. Braun u zagrebačkom umjetničkom paviljonu. Već sama njezina smjelost, da udari na dimenzije umjetničkog paviljona, koji teško ispune i već renomirani umjetnici i njihove skupine, zaslužuje pažnju, pogotovu ako se uzme u obzir, da je umjetnica tek pred kratko vrijeme svršila svoje slikarske studije i da je prema tome vrlo mlada. No i njezin rad i njezina umjetnost zaslužuju pažnju umjetničkih krugova i šire publike. — Veliki izbor izloženih slika mogao bi, da bude na štetu kvalitativnih odlika izložbe, no u velikom broju izloženih stvari nalazimo vrlo malen broj onih, koje nam ne bi poslužile boljem upoznavanju raznolike manifestacije njezina talenta. Na prvi pogled posjetiocu izložbe upada u oči dugi niz portreta te bi slikaricu karakterizovao kao portretistkinju par exellence. Bez sumnje ona je u tome najjača te u svakom od njih nalazite po neku novost i originalnost bilo u postavljanju objekta, bilo u psihologiziranju i uvlačenju u njegovu duševnost, bilo po kolorističkim osebinama, koje u skladu s linijom jasno govore o stavu umjetnice prema predmetu slike. Osobito je uspio portret hrvatskog pjesnika Dragutina Domjanića, a za njim ne zaostaju ni portreti poznatog našeg naučenjaka Don Frane Bulića i glazbenika Rudolfa Matza. No od istog su interesa i portreti za nas nepoznatih, ali umjetnici bliskih lica, s kojima se u životu našla. U rang portreta možemo mirne duše smjestiti i one tipove, iz puka u različitim našim krajevima, koje je zadahnula nesamo folklorističkim osebinama, nego u kojima isto tako vješto traži psihički izražaj rase.

SLIKARICA TRUDE PL. BRAUN

DON FRANE BULIĆ — Naslikala Trude pl. Braun

Pored toga g. Trude Braun pokazala se vješta i u pejsažima, premda su malobrojno zastupani, koje znade na svoj način proćutjeti i u osvjetljenju svog raspoloženja preliti u boje. U grafici je izradila također lijepi broj stvari (bakrorezi, ugljen, portreti, rötel, aquantina), te i tu unijela iste osebine, koje sačinjavaju njezinu umjetničku individualnost i koje je afirmirala u svojim uljenim slikama. Od interesa je i išarani porculan i staklo, koje je slikarica u četiri ormara izložila.

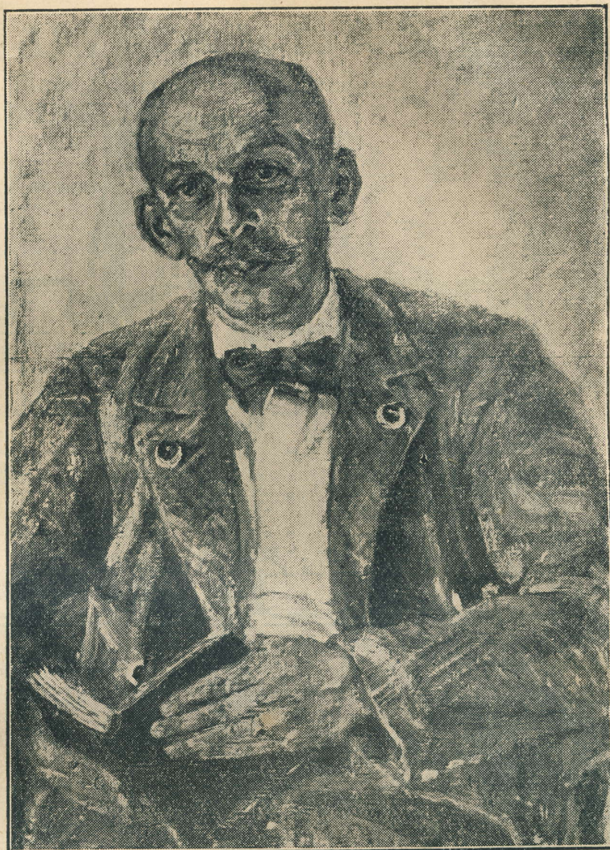
Stalnom rukom povlači ona kist preko platna, a isto tako čvrste linije opažate u njezinoj grafici. Boju ne žali i nabaca je slobodnim zamahom, da postigne željeni efekt. No i u toj supereno postavljenoj boji, kao i u onim čvrstom rukom povučenim linijama osjećate neku nutarnju nervozu, neko raspoloženje, koje neodoljivo vibrira.

Prvim svojim nastupom gđice Trude Braun pokazala je očito svoj talenat, koji je još neprestano u razvoju. L. P.

PILIPOVA KOLA

Napisao Ante Šimčik

Prva željeznica u Bosni od Banje Luke do Novske bila je otvorena prije šezdeset i jednu godinu (god. 1872.), ali je g. 1875. bila zatvorena iz štokakvih uzroka. Kad je god. 1878. Austro-Ugarska zapremila Bosnu, trebala je vojnoj upravi pruga za snabdijevanje četa, pa se iste godine mjeseca rujna počela graditi pruga od Broda, koja je za šest mjeseci izvedena do Zenice (185.8 km). Troškovi gradnje pruge i mosta na Savi i veze sa Slavonskim Brodom činili su 16 mil. kruna. Od Zenice do Sarajeva izvedena je pruga troškom od 7,662.000 kruna u duljini 78.3 km god. 1882. i predana prometu 4. listopada te godine. Od Mostara do Metkovića izgrađena su 43 km pruge troškom 3,400.000 kruna god. 1885., od Mostara do Ostrošca 65.7 km god. 1888., od Ostrošca do Konjica 13 km god. 1889. Pruga Sarajevo Konjic 55.8 km predana je prometu god. 1881. Troškovi od Mostara do Sarajeva činili su 16 mil. kruna. Pruga Samizovac—Čevljanović 20.5 km otvorena je god. 1885. nakon rada od 4 mjeseca. Doboj i Simin Han (66.7 km) spojeni su god. 1886. Troškom od 2,600.000 kruna. Od glavne pruge Brod—Sarajevo—Metković drugi ogranak izveden je dolinom Lašve na Travnik—Bugojno i Jajce od god. 1892. do god. 1895. velikim troškom 46,600.000 kruna. Rudarska pruga Podlugovi—Vareš 245 km otvorena je također god. 1895., kao i mala pruga do Ilidže (1.3 km) i od Korenovca do Gračanice (4 km).

PJESNIK DRAGUTIN DOMJANIĆ Nasl. T. pl. Braun

Pošto je okupacijskim zborom od tri divizije, koji je uzeo Bosnu, zapovijedao general Josip Filipović, koji je organizovao i provizornu vladu u Sarajevu, to je prosti narod ta šejtanska kola bez konja i volova prozvao Pilipovim kolima.

G. 1902. počela se mučna gradnja pruge od Careva do Vardišta 127.7 km s ogrankom u dolinu Lima (38.8 km). Troškovi ove pruge, koja ima 99 tunela i galerija i mnogo visokih potpornih zidova i mostova, dovršena je god. 1906. troškom 75 mil. kruna i to u državnoj režiji. Osim toga do konca god. 1910. izrađeno je 517.6 km šumskih željeznica, kojih se mnogo dogradilo za rata, tako da je njihova duljina god. 1921. činila 1.068 km.

Bosanske željeznice gradila je austrijska vlada na mali kolosjek od 76 cm, jer je g. 1878. imala takav materijal na raspolaganje od društva, koje je tada bilo završilo prugu Temišvar—Oršava.

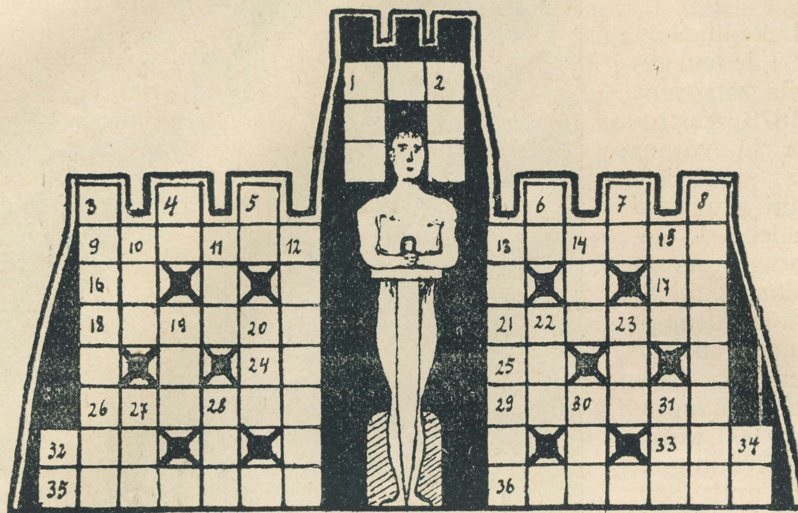
God. 1913. austrijska vlada izgradila je velik plan, po kojemu se veći dio bosanske pruge imao preraditi na normalni kolosjek, no to je izvedeno jedino od Bosanskoga Novog do Krupe; a od Krupe do Bišća izveden je taj rad poslije svjetskog rata.

GLAZBENIK R. MATZ Naslikala Trude pl. Braun

KRIŽALJKA U GRBU

Sastavio *Vinko Buble*, Split

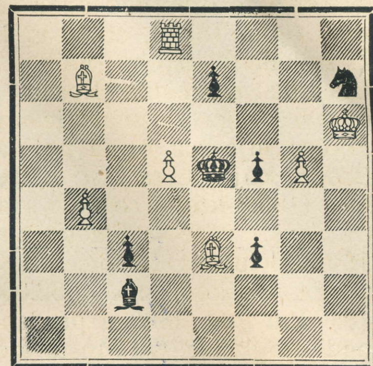
Vodoravno: 1. Plemićki znak. 9. Sprava. 12. Lice iz Vergilijeve »Eneide«. 16. Grčko slovo. 17. Mjera. 18. Mineral. 21. Mahnitost (tuđ.). 24. Prijedlog. 25. Pjesničko djelo. 26. Grčki bog. 29. Grad u Italiji. 32. Ž. ime. 33. Veznik. 35. Crkveni dostojanstvenik. 36. Otpadnik, odmetnik (tuđ.).

Okomito: 1. Pripadnik divljeg naroda. 2. Mjesto na Jadranu. 3. Putujuća skupina ljudi s devama preko pustinje. 4. Afirmacija. 5. Nota. 6. Franc. afirmacija. 7. Prijedlog. 8. Geometrijski izraz. 10. Svećenik. 11. Boj. 12. Nastradali parobrod. 13. Naš dramatik. 14. Fiz. mjera. 15. Superlativna čestica. 19. Prilog mjesta. 20. M. ime. 22. Grčki prijedlog. 23. Veznik. 27. Bog stada. 28. Biljke. 30. Nije kasan. 31. Go. 32. Apostr. veznik. 34. Inicijali našeg skladatelja (»Splitski Akvarel«).

ŠAH

PROBLEM BR. 14.

F. Geyestam

Bijeli matira u tri poteza

Ovim problemom završujemo treći mjesec u natječaju.

MODA I RUČNI RAD

KVAČKANA VESTA ZA MALO DIJETE

Ova se vesta radi u dva dijela i to vanjski dio iz vune protkane svilom, a nutarnji kao podstava iz same vune. Oba dijela možemo raditi u istoj boji ili gornji modro, ružičasto, žuto ili zeleno, a nutarnji bijelo.

Najprije radimo nutarnji dio sa vunom zefir. Za dijete od jedne do dvije godine počnemo rukav na 20 očica sa niskim stupićima (sl. 1.). Tada radimo posve ravno 15 cm, a onda dodamo s jedne i druge strane lančić od 18 cm za prednju stranu, ramenicu i leđa. Zatim kvačkamo ravno 9 cm, onda razdijelimo sve očice u dva dijela i ostavimo u sredini 10 očica, koje ne kvačkamo, nego radimo prednju stranu i leđa svaku za sebe. Za prednju stranu radimo 9cm, a za leđa 10 cm. Kad su leđa gotova, nastavimo lančić od 30 cm za drugu prednju stranu. Broj očica mora biti isti kao na prvoj strani. Tako radimo 9 cm, a onda ostavimo sa svake strane 18 cm i radimo drugi rukav samo sa srednjim očicama.

Kad je nutarnji dio gotov, onda radimo gornji dio veste svilenom vunom, koja je protkana svilom (sl. 2.) Zatim metnemo jedan dio na drugi i sastavimo, oko rubova kvačkamo niske stupiće vunom, tako da uzimljemo oba dijela veste zajedno. Na uglovima prema vani učinimo 3 stupića u jedan, a na uglovima prema unutra ubodemo jedan stupić mjesto tri. Drugi redak radimo svilom, ali tako da hvatamo samo nutarnji dio očice. Slijedeći red opet vunom i tako naizmjence nekoliko redova. (sl. 3.) Na rukavima radimo isto takav obrub, ali prvi red moramo raditi nešto uži, da izostavimo koju očicu. Tako dobije rukav ljepši oblik. I. M.

Lijevo: Nova jaka tamnomodre boje s bijelom bluzom. *U sredini:* Slobodna jaka s kratkim rukavima. *Desno:* Crnobijela karirana jaka tročetvrtinske duljine.

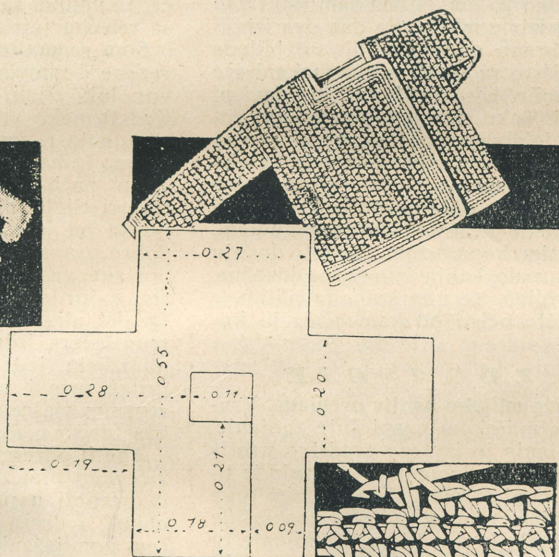

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 1

Lijevo: Športski kostim s bijelim ovratnikom. *U sredini:* Smoking, koji je opet ušao u modu s rukavima tročetvrtinske duljine. *Desno:* Kostim sa smeđim pojasom, a bluza, šal i rukavice iz prugastog jerseya od vune.

ŽENSKI SVIJET

NAŠ VRT

ŠPARGA

Šparge ima dvije vrste: divlje i pitome. Divlja se šparga nalazi po našim poljima i pašnjacima. Tanka je pa nije izdašna kao jelo. Pitoma je šparga kulturom dotjerana dotle, da imade izboja, koji su debeli kao prst odraslog čovjeka. Ta je veoma slasno varivo. Naš seoski narod — osim rijetkih iznimaka — i ne zna za špargu, baš kao ni za cvjetaču. Špargu ćemo posaditi u proljeće i to što ranije, jer ona rano tjera. Toplo, suho, sitno i pjeskovito zemljište najbolje je za špargu. I na toploj ilovači uspije dobro. Hladno i vlažno zemljište nije za nju. Za nov nasad šparge treba zemljište prekopati barem 50 cm duboko. Najbolje se to čini prije zime. Zatim ćemo zemljište dobro pognojiti poluzrelim gnojem. Vele da je najbolji ovčiji gnoj. Gnoj ćemo zakopati što prije, ali ne preduboko. Za domaću potrebu odabrat ćemo zemljište na vrtu. Treba kupiti potrebiti broj jedno ili dvogodišnjeg busenja od poznatog vrtlara, koji nam jamči za vrstu i dobrotu šparge. Ja bih preporučio bijelu vrstu. Ljepša je za oko, a veoma je izvrsna kao hrana. Za manju obitelj i vlastitu potrebu dosta je za sadnju 10—15 busena. Sadi se na redove. Red od reda na 1 m, a busen od busena na 50 cm. Na već u jeseni duboko prekopanom zemljištu načine se jarci široki i duboki oko 30 cm. Na dnu jaraka naprave se mali humci od dobre zemlje. Na svaki humak metne se po jedan busen šparge. Korijenje se lijepo razdijeli, pokrije sa 5 cm debelom naslagom dobre i sitne zemlje, koju ćemo malo pogaziti. Uza svaki busen udarimo kolac. Kad smo posadili sve busenje, onda u jarak nabacamo zemlje do 15 cm visoko. Ovo zatim pograbljamo i poravnamo. Između redova posadi se grašak, ili grah čučavac, ili drugo povrće koje se jako ne širi. Prve godine nema više posla osim okapanja i plijevljenja. Za velike suše možemo špargu zaliti. Prije zime odrežu se pri zemlji svi izboji, saberu i spale. Ako se koji busen posušio, zamijenimo ga drugim. Narednog ćemo proljeća posve ispuniti jarak. Štoviše, uzvisimo ga za desetak centimetara, da izgleda kao niski nasip. Radi se oko šparge kao i prošlog ljeta. Među redove posadi se povrće, koje se jako ne širi. Druge godine možemo rezati pojedine izboje. Istom treće godine smijemo rezati sve jače izboje, dok ćemo slabije pustiti da rastu. Izboji se režu oštrim nožem koso u zemlji. Pri rezanju moramo paziti da ne ozlijedimo podanak. Ja sam imao za špargu posebne lonce od ilovače. Dolje široke i okrugle, a prema gore sve uže sa uskim grlom, visoke oko 25 cm. Njima sam pokrivao netom izbile izboje. Za dan dva izboji su dobrano odrasli i bili su blijede boje. Usto su ostali posve mekani sve do zemlje. Nisu dakle bili ni žilavi ni drveni. Tako sam jedne rezao pri zemlji, dok sam opet druge pokrivao navedenim loncima. Šparžište treba svake godine prije zime obrezati do zemlje. Osim toga zagnojićemo ga posve zrelim i sitnim stajskim gnojem, ili sitnim kompostom. Nekoji dodaju gnoju malo kalija i fosforne kiseline. Na proljeće se gnoj zakopa plitko, a šparžište očisti od kamenčića ili korova.

Ivan Sitarić.

ZDRAVLJE

Vruće mlijeko protiv prehlade. Vrućim se mlijekom pospješuje znojenje, a znojenje je izvrsno sredstvo protiv prehlade. Znojenjem se istjeruju iz tijela mnogi otrovni plinovi. Osim toga uživanjem vrućeg mlijeka pospješuje se kolanje krvi u tijelu, a znojenje tu igra veoma zdravu ulogu. Vruće mlijeko također oživljuje djelatnost bubrega; a poznato je da bubrezi moraju izlučiti sve ono, što se u tijelu nalazi u tekućem stanju, a čega tijelo ne treba. Tako je upala bubrega često posljedica prijašnje upale žlijezda. Pa i ovom se najbolje izbjegne uživanjem vrućeg mlijeka.

Život je lijep, ako čovjeka ne taru velike brige i ako nije bolestan. Ali nažalost ta dva zla su česta. Teške glavobolje i migrene zbog svega toga su česte posljedice. Aspirin tablete tu brzo pomažu. Njihovo djelovanje je i kod zubobolje i neuralgije odlično.

Hladna kupelj za noge. To je izvrsno sredstvo protiv glavobolje, navale krvi u glavu, nervoznog kucanja srca, omame i znojenja nogu. Uzimanjem tih kupelji krv se tjera iz mozga prema nogama, te se tako oslobađa glava i prsa od pritiska krvi.

KUHINJSKI RECEPTI

Šaran u sulcu. Na malo ulja pirjani dvije do tri glave luka, dok malo požuti, dodaj jedan list lovora i par zrna cijeloga bibera, crvene paprike, koju odmah zalij sa vodom, da ne zagori, te dosta dugo kuhaj zajedno sa glavom i otpacima od ribe (rep, ikra). Iz glave se mora izvaditi gorki zub, inače bi juha bila gorka. Ribu (oko 1 kg i pol) nareži na nareske kao prst široke, složi u šerpu, juhu dobro procijedi, nalij na nareske, osoli, kuhaj polagano dok postane mekana. Zatim je složi na zdjelu, prelij sokom, kojega ne smije biti odviše, te ostavi na hladnom mjestu, dok se juha stisne. Najbolje je, da se jelo priredi dan prije.

Hajdinski žganci sa umakom od gljive. Kuhaj hajdinske žgance, isprži narezanu slaninu, njome začini žgance, te ponudi sa umakom od gljiva, ili sa telećim jetrima u soku.

Som sa majonezom. Kupi 1 kg narezane somovine. Kuhaj u vodi lovor, luk, cijeli biber, sol, malo octa. Kad to neko vrijeme kuha složi u to ribu, koja se samo kratko vrijeme polagano kuha. Ohladi u istoj vodi. Međutim načini majonezu. Metni u kotlić tri cijela jaja i tri žumanjca, šest ljuska od jajeta ne prekiselog octa, dobro promiješaj i kuhaj na pari, dok postane gusto. Skini, pomiješaj unutra, najprije sol, zatim senf i pomalo tri dcl ulja i malo limunova soka i trun šećera. Ribu dobro ocijedi, metni na zdjelu, jedan komad malo preko druge, prelij majonezom, pospi narezanim vlašcem i garniraj sa jajima, krastavcima, aspikom i rotkvicama.

Apetit odresci. Nareži kruh za sendviče kao prst debele, kratko vrijeme ih preprži u pečenjari, zatim izvadi, ohladi, i dosta debelo namaži maslacem pomiješanim sa pasiranim sardelicama i sa dva kuhana pasirana žumanjka. Sardelice očisti, nareži meso na uske dugačke komadiće kao čačkalice, metni u posudicu, prelij uljem i nakapaj limunova soka te ostavi da neko vrijeme stoji, zatim sardelice povadi, ocijedi, te ih na svaki komadić kruha složi u obliku rešetke.

Somovina u soku od rajčice. Daj si od trgovca narezati 1 kg somovine, crnu kožicu nožem skini, osoli, umotaj u brašno i peci svaki put po tri nareska u vreloj masti, te ih, kad na jednoj strani požute, oprezno lopaticom okreni na drugu stranu, da se ne raspanu, te ih redom vadi iz masti na zdjelu. Na istoj masti načini rijetku zapršku, te zalij sokom od rajčice, te sa malo soli i kajmaka načini umaku, prokuhaj, procijedi u šerpu, složi unutra ribu, te malo prokuhaj. Ponudi sa pečenim rošćičima od krumpira.

S. A.

NAJNOVIJI HRVATSKI ROMAN

NAPISAO IVO KOZARČANIN

U našoj je književnosti ličnost Josipa Cvrtile već dobro poznata. Izdavši tri knjige dječjih priča i pjesama (»Mali pelivan«, »Tri dječaka« i »Ivanjska noć«), od kojih je najbolja »Ivanjska noć« doživjela raskošno drugo izdanje (s ilustracijama A. Kumana), Cvrtila je ušao u red najboljih naših dječjih pisaca. Ima nešto posebno, specifično u tim pričama i pjesmama, što dijeli njihova autora od drugih dječjih pisaca i daje mu posebno mjesto. Napisane lirskim jezikom, koji čisto vibrira od emocija, vrlo uproštene i nikad razvučene, one djeluju savršeno toplo i iskreno, kao rijetko čiji radovi. To je sposobnost, koju je posjedovao Andersen, i koji je zato stekao golemu publiku i još veću popularnost. Na njega katkada sjećaju virtuozne, formalno savršene i spontane Cvrtiline realizacije, toliko adekvatne utisku, da čisto mirišu noćnim uzduhom, rosnom travom i zvijezdama, koje se, ugrijane, umivaju u njoj:

Podiglo ga sneno
veče na svom dlanu:
jezerce u dolu
tamnim rujem planu,
a ptica se neka
s bora u noć digla,
ne bi li ga onkraj
tihih voda stigla . . .

(Mjesec)

Njegovo »BIJELO PRIJESTOLJE«, roman, koji je ovih dana izašao, jest roman iz učiteljskog života.* U našoj poratnoj književnosti malo je književnika obrađivalo ovaj sujet, a i ti, koji jesu, prelazili su brzo preko toga ne udubljujući se u problem, jer ga nisu ni dovoljno poznavali. Cvrtila je sam učitelj. Materijal, koji ga je inspirirao za »Bijelo prijestolje«, stvaran je. Naše učiteljstvo je zaglibilo u život, tup i bez svrhe, kao seoske taljige u ljepivo proljetno blato. Različiti su putovi, kojima idu pojedinci, ali se na koncu svi sastaju — na istoj točki, s koje su pošli puni nade i vjerovanja u se i u svoje fiktivne, imaginarne sposobnosti. Svake se godine osposobljava u učiteljskim školama toliko i toliko učitelja, a ipak nitko ne vodi brige o tome, jesu li to uistinu mladi ljudi, koji su odabrali ovo zvanje, jer ga vole i hoće da mu se posvete ,ili prosto zato, da nađu uhljebljenje (krov nad glavom, praznici, kad se ništa ne radi, plaća mala, ali sigurna, mirovina itd.). Oni se tada razlete po selima (ukoliko imaju toliko sreće, da ne čekaju previše na mjesto), za koja nisu nikada čuli. Tamo se nađu među ljudima, koje ne poznaju i ne vole očekujući ih sumnjivo, kao što ni oni njih ne vole i ne vjeruju im. Nastanu sukobi. Učitelji ne znaju, za čim idu i što žele. Postanu birokrate. Koliko ih ima takvih i koliko ih ima, koji nisu takvi, kuda vode svi učiteljski putovi, koji su izlazi iz žabokrečine dnevnog života, problemi, koji se dnevno konfrontiraju s njima, o tome nam govori ovaj Cvrtilin roman.

Glavno lice je mladi učitelj, koji službuje u selu među samim šumama. Srpanj je, mjesec, kad je škola prazna, sunce se kao vosak topi nad kućama, a šume mirišu požudno gustim, teškim mirisima, koji zasićuju uzduh, njišu se u vruće večeri čeznutljivo, šume u rosna jutra, i dozivaju samotnog mladića, da odbaci prtljag civilizacije, uzme šešir i knjigu pod pazuho i potraži meku hrastovu hladovinu, brbljavi romon potoka i tišinu, koja srdačno impresionira. Dane i noći luta učitelj šumama samotujući i izbjegavajući ljude, koji mu se čude i pomalo ga se već počinju bojati. Kao Mor Đure Sudete u dane, dok je još Šu bila zdrava i otac mu bio živ, traži mladić najtiša mjesta, u jutra, kad su trave rosne i tople, u popodneva, kad sunce gori i peče, i u večeri, kad »tajanstveni mračci škrope«, a sjene su ljubičaste, duge i deformirane. U drugom mu je selu kolegica Klara, u koju je bio zaljubljen, dok su oboje još bili mladi, mnogo mladi. Uz nju je i neka druga djevojka Milica, vrlo lijepa i vrlo povučena. One obje nemaju ništa protiv njega, ali kod ženâ čovjek nikada ne zna, na čemu je. Ali ima toliko toga drugoga, što njega zanima. Tu je problem sela i odnos učitelja prema seljacima. Tu je glogovački kapelan, koji priča čudne priče. Tu su kolege, često tako daleki, nerazumljivi i tuđi. A u životu se ionako dešava sve drugačije, nego što očekujemo. Dok je čovjek mlad, rado luta po šumama, misli o djevojkama i bori se sam sa sobom (čitajući mistike i recitirajući religiozne pjesnike), ali s vremenom se čovjek pomalo smiruje. On tek kasnije dozna, da je Milica, za koju je mislio, da je voli i da ona njega voli, tada, kad mu je rekla, da je vjerenica drugoga, očekivala ipak samo jednu riječ od njega, nešto, što bi je potaklo, pa da bi odmah raskinula veze s onim drugim i pošla za njega. Ali on ne žali za tim. Njemu bi tek bilo žao, da je nesretna s drugim. I za lijepu, blijedu kolegicu Klaru mu je žao, što je nesretna. On sada već ima troje djece, dobru ženu, koju voli i koja njega voli. Brine se za porodicu i posvećuje se sasvim svome zvanju. Uzalud šume šume. Prijatelji tako i tako sve rjeđe pišu, a on se boji, da sasvim ne prestanu. Uzalud su jutra rosna. To nije »Mor« Đure Sudete. To je »Bijelo prijestolje« Josipa Cvrtile.

»Bijelim prijestoljem« zašao je Cvrtila u red naših romanopisaca. Vele, da su najbolje one knjige, koje nas sile na razmišljanje, kad ih pročitamo. To ovaj roman čini u velikoj mjeri. Ivo Kozarčanin.

* Josip Cvrtila: BIJELO PRIJESTOLJE, roman iz suvremenog života, izdala Knjižnica Dobrih Romana, knjiga 59., Zagreb 1933., str. 176., cijena 30 Din, uvezano 40 Din (za pretplatnike 25% jeftinije). Narudžbe se šalju na Knjižnicu Dobrih Romana, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21.

JE LI VAM POZNATO?

1. Koji je hrvatski književnik »Ilirac« bio rodom Slovenac? Koje mu je krsno ime, a koje prezime?
2. Koji je glavni junak u pjesmama bosanskih Hrvata katolika?
3. Kako su dubrovački trgovci u »blaženo staro doba« označivali da nijesu u dućanu? Koji hrvatski književnik ovo spominje i u kojem djelu?
4. Zašto se pri dolasku na ratni brod pozdravlja paluba?
5. Koji je najstariji do sada poznati i proučeni indoevropski jezik?
6. Koje je najviše afričko brdo?
7. Što su mungosi? Ima li ih kod nas?

ODGOVORI NA PITANJA IZ PROŠLOGA BROJA

1. Hrvatski je književnik fra Grga Martić svoje književne radove potpisivao ovim pjesničkim imenima: Radovan, Ljubomir, Ljubomir Hercegovac i Nenad Poznanović.

2. Nečujan je najljepša uvala na otoku Suletu (Šolti). Tu je u rimsko doba bila tvornica opeka, ribnjak i toplo kupalište. U Nečujmu su u srednjem vijeku benediktinci bili sazidali samostan svetoga Stjepana. U nj se bio zaklonio od 1510. do 1512. hrvatski pjesnik Marko Marulić. U Nečujan se svraćao i hrvatski pjesnik Petar Hektorović, kako to spominje u svomu djelu »Ribanje i ribarsko prigovaranje«.

3. Vjekoslav Čurčija, franjevac, rodom Hrvat, a nadbiskup irenopolitanski, apostolski vikar Egipta, biskup Alesinjski pa skadarski, blagoslovio je 1869. Sueski prokop. Umro je 1881. na brodu daleko od kraja dolazeći u svoj zavičajni Dubrovnik.

4. Starinski je pozdrav na hrvatskim cehovskim sastancima glasio: »Ljubav i poštenje svakomu bratu!«

5. Švajcarski ustav započinje zazivom: »U ime Boga svemogućega!«

6. Admiral je zapovjednik ratnog brodovlja, morovođa. Riječ je arapskog podrijekla. Arapski »amir arrahl« označuje nekadanjeg arapskog »zapovjednika prevoznog brodovlja između Andaluzije i sjeverne Afrike«.

7. Maštovita je podmornica »Nautilus« francuskoga književnika Julija Verne-a druga po redu toga imena, jer je 1807. Dobert Fulton bio sagradio torpiljarku-podmornicu »Nautilus«. G. 1928. porinuta je podmornica francuske ratne mornarice »Nautilus«, »krštena« baš na ime Verneovog »Nautilus-a«. Treći je zbiljski »Nautilus« podmornica kapetana Huberta Wilkins-a, u kojoj je ovaj pomorac 1931. poduzeo bezuspješnu vožnju ispod leda na sjeverni stožer.

KULTURNI SVIJET

KAZALIŠTE

OPERA »ADEL I MARA« od Josipa Hatzea

Kad se gdje spomene ime hrvatskoga skladatelja Josipa Hatzea, svatko pomisli na dvije popijevke, koje se ubrajaju među najpoznatije lirske kompozicije hrvatske glazbe uopće: to su »J a n e z n a m, š t o j e m a j k a m i l a« na riječi Huge Badalića i »L i s j e ž u t i« na riječi Branka Radičevića. Gdjegod netko pjeva uz pratnju glasovira, tu se čuju te dvije popjevke, koje će im njihova skladatelja trajno sačuvati svagdje, gdje se gaji glazba.

Splićanin Josip Hatze (r. 21. ožujka 1879. u Splitu), koji je po majci Dalmatinki i ocu Slovencu baštinivši glazbeni dar spojio prirođenu sklonost slovenačke melodijske sentimentalnosti s dalmatinskom sklonošću melodijskoj strastvenosti, zadahnuo se studirajući glazbu u Italiji (među ostalim bio je učenik Pietra Mascagnija, skladatelja »Cavallerie Rusticane«) duhom talijanske glazbene kulture. Rezultat je ono glazbeno shvaćanje i ono melodijsko formiranje, koje daje njegovim djelima tako tipično obilježje. Kao skladatelj popjevaka stvorio je na tom polju mnogo i stekao posebno mjesto u svoj hrvatskoj glazbi prvih dvaju decenija ovoga stoljeća: izašle su 3 zbirke njegovih popjevaka, svaka u 3 izdanja, a osim toga još veći broj pojedinačkih. Štogod je Hatze stvorio na drugim glazbenim poljima (zborovi, balade za zborove, vokalna suita, kantate, opere), nije dostiglo uspjeha njegovih popjevaka, a i njegove kasnije popjevke nisu više bile kadre preteći uspjeh onih, na kojima se podigla njegova slava i popularnost.

Na opernom polju pokušao je prvi put sreću operom »P o v r a t a k« u jednom činu na riječi Srđana Tucića. Bilo je to još g. 1911. (prva izvedba u Zagrebu 23. ožujka te godine). Uza sve pohvale uspjeh nije bio trajan. Dva je puna decenija pustio da prođu, a da se nije javio novim kojim opernim djelom, te se već činilo, da je napustio misao na daljnje pokušaje u tom smjeru. Kad eto ti ga ovog proljeća s drugom operom »A d e l o m i M a r o m«, koja je izvedena u Zagrebu gotovo ravno 22 godine nakon njegova opernog prvijenca, a doživjela je i tu neobičnost, da je već prije toga izvedena i u Beogradu i Ljubljani, dakle ono, što je i mnogim značajnijim i boljim djelima uskraćeno.

U toj novoj Hatzeovoj operi oživljuje pred nama sadržaj »Bijedne Mare«, tog mnogo isticanog epskog djela Luke Botića, po kojem je libreto napisao dr. Branko Radica. Dramatski nema libreto one snage, kao što je ima na pr. Deželićev libreto Široline opere »Citara i bubanj«, ali romantički sadržaj o nesretnoj ljubavi Splićanke Mare i Turčina Adela daje ovoj operi posebnu privlačivost. Adel ljubi Maru, no tu ljubav brani otac Marin, koji je od te ljubavi prema Turčinu hoće da izliječi tim, što je zatvara u samostan. Adela opet nesretno ljubi Turkinja Melka, kći Dizdar-age, a Melku nesretno ljubi splitski pjesnik Frane. Dakle ništa manje nego tri nesretne ljubavi između dva mladića i dvije djevojke, zaplele su se tu u čvor, koji se razuzlava smrću Marinom.

Budući da je djelo komponirao skladatelj, koji je u biti svojoj lirski skladatelj, težište je glazbe u lirskom dijelu, koji čini znatan dio ove opere. Hatze nije dramatik, nema dramatskog instinkta, ali kad mu se pruži prilika, da lirici dade maha, tad se raspjeva u arije, koje se snažno primaju slušaocu. Kad Adel u prvom činu zapjeva ariju »U Turčina dul-vodica«, u drugom činu strastvenu podoknicu, ili kad Frane u trećem činu gledajući s Klisa Split i kaštelanski zaljev pjeva o ljepoti svog zavičaja, Hatzeova glazba odaje toliko iskrenosti, toliko proćućenosti, te je to najjača strana ove opere. Inače melodijski ostaje Hatze vjeran sebi i glazbenoj epohi verizma, u kojoj je uzeo svoje glazbeno ishodište. Harmonijski je daleko od bilo kakvih smionosti, a instrumentacijski voli jednostavniju ustaljenu solidnost nego li kompliciranost traženja novih izražajnih mogućnosti. Arhitektonski je opera osnovana na dualizmu između dramatskog i lirskog elementa, te dolaze na stariji način naizmjence arije, recitativi, dueti, terceti i zborovi. Ipak je Hatzeu uspjelo sve skladno melodijski zaobliti, pa jedinstveni tok nije isprekidan i poremetan.

Izvedba je pod dirigentom Lovrom Matačićem bila muzički solidna. Naslovne uloge doduše nisu dane prvim našim opernim silama, ali su ih Gita Giuranec i Anatol Manoševski dobro odglumili i otpjevali. Druge važnije uloge imali su Križaj, Hržić i Griff. Režija A. Biničkoga nije djelu dala sve one karakteristike, koje bi mu bio dao režiser, koji više poznaje Split, njegov duh i tradiciju. Publika je nažalost kod premijere napunila samo pol kazališta te je tako Zagreb nažalost opet pokazao, kako malo drži do tekovina hrvatske kulture. Sam autor je pribivao premijeri, te su mu priređene srdačne ovacije, ali manje nego što je kao snažan predstavnik hrvatske glazbene kulture zaslužio.

Dr. J. A.

KNJIŽEVNOST

KREKOVA KNJIŽNICA

Potrebno je upozoriti i našu javnost na ovu vrijednu književnu instituciju, koja si je uzela ime velikog Kreka i nastoji da radi u njegovom duhu. Dosada su izdali preko desetak knjiga i to ove:

M. Andersen Nexö: P r o l e t a r s k e n o v e l e. — F. Herwig: S v. B o š t j a n i z p r e d m e s t j a (legenda). — S e d e m m l a d i h s l o v e n s k i h p i s a t e l j e v. — Upton Sinclair: S a m u e l o v o i s k a n j e (roman). — Č l o v e č a n s t v o (poljske novele: Reymont-Goetel-Kaden Bandrowski-Morcinek). — Selma Lagerlöf: Z g o d b a o b l a z n e m G u n n r j u (roman). — Miško Kranjec: Ž i v l j e n j e (povest). — M. Andersen Nexö: P r o k l e t s t v o (roman). — H. Suderman: M a t i s k r b (roman). — Dr. p. A. Tominec O. F. M.: O s n o v n a n a č e l a k r š č a n s k o g a s o c i a l i z m a (okružnica pape Leona XIII. »Rerum Novarum« sa komentarom). — P. l'Ermite: Ž e n a z z a p r t i m i o č m i (roman).

A za ovu godinu obećaju tri knjige: M. Kranjec: P r e d m u s t j e (roman), — M. Javornik: Č r n i b r e g (roman). — M. Sinclair: D o l a r j i I. dio.

Osim toga izdaju mjesečnu reviju: B e s e d a o s o d o b n i h o p r a š a n j i h, to je kratki pregled svih važnih kulturno socijalnih problema. Saradnici su: Dr F r a n c T e r s e g l a v, dr J. A l e k s i ć, M. J a v o r n i k itd., a donose i prevode (G. Papini, S. Lagerlöf). Kako vidimo izbor knjige im je različit i imade čisto religioznih stvari (F. Herwig, S. Lagerlöf, P. l'E r m i t e, čiji roman »K a k o s a m u b i l a s v o j e d i j e t e« izdala je i Knjižnica Dobrih romana, dok ovaj G o s p o đ a z a t v o r e n i h o č i j u, drugi je po važnosti, a jedan i drugi bili su i filmovani. Socijalne knjige opet ne pripadaju u tendenciozmu socijalnu literaturu; tu imademo izbor prvorazrednih novela poljskih, zatim dvije knjige M. A n d e r s e n a N e x ö, stvari jobovske i duboko proživljenje te klasični roman M. S u d e r m a n a: M a t i b r i g a. A donose i domaće pisce (M. Kranjec, M. Javornik) te znanstvenu Dr p. A. Tominec.

Članarina (za reviju i 3 knjige) iznosi mjesečno 7 dinara, knjige su solidno opremljene, te ih valja svakome preporučiti. Adresa: Delavska Založba, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22.

S t j. D e v č i ć.

RADIO

Jazz u njemačkim radio-stanicama zabranjen. Hitlerovci su u težnji, da sve ono, što je strano, uklone iz Njemačke, izdali naredbu, kojom se naređuje svim radio-stanicama, da ne smiju više emitirati jazz-muziku, jer da ta crnačka muzika vrijeđa osjećaje svakog pravog Nijemca.

Potajna radiostanica u Berlinu. U Berlinu se već dulje vremena čuje na valu radiostanice Beomuenstera glas tajnog speacearea: »Hier der rote Sender« (Ovdje crvena radio-stanica), nakon čega nastaje propagandno predavanje ili govor. Ovo je potajna stanica ljevičarskih ekstremista, kojoj vlasti ne mogu ući u trag, jer ona svaki dan mijenja svoje mjesto.

MALI MILAN U KUĆI OD KARTONA

NAPISAO
JERONIM KORNER

Mali Milan nije imao kao druga djeca u školi lijepo odijelo. On nije imao također ni sve knjige. Za vrijeme odmora, kad bi se druga djeca igrala u dvorištu svojim igračkama, on bi stajao sam, u kutu, tužan i zamišljen. U svojoj maloj, dječjoj glavi on je mislio: Kako to da druga djeca imaju sve, što im srce zaželi, a on nema? Zar je on zločest? Zar on ne sluša tatu i mamu? Zar on, kad ne može pojesti cijeli ručak, ne odnese ostatak prosjaku? Da, on je dobar. Njega hvali učitelj i preporuča mu, da i dalje bude tako dobar. Ipak, on je tako siromašan, kao da ga je Bog kaznio.

U školi, koju je Milan pohađao, bio je jedan stari podvornik. On je jako volio djecu. Kad opazi, da Milan uvijek stoji sam u kutu dvorišta žalostan, pride mu jednog dana i zapita ga:

»Što je tebi, moj dječače? Reci, reci ti svome starome podvorniku!« i svojom staračkom rukom pomiluje Milana po kosi.

Milan nije mogao ništa da rekne. Nešto ga je stislo u grlu i brizne u gorki plač. Kad je napokon doznao za jade malog Milana, umirio ga je podvornik:

»Ne plači, Milane, ti si dobar dječak i ti moraš dobiti lijepe igračke i fino odijelo. Danas poslije škole dođi k meni i ja ću te odvesti k jednom gospodinu, koji će sve tvoje želje ispuniti.«

»O, kad dobijem novo odijelo, ja ću ovo staro pokloniti onom malom prosjaku, što prosi na uglu ulice,« reče Milan sav zadovoljan.

On je cijelo poslije podne u školi, kadgod bi imao vremena, mislio, kako će on sa starim podvornikom otići na neko mjesto, gdje će dobiti lijepo odijelo i svakakve, zgodne igračke.

Vani je padala kiša.

»Kako je teško hodati po ovoj kiši ispod pocijepanog kišobrana,« pomisli Milan. »Možda će mi taj dobri gospodin ili gospođa darovati nov kišobran,« tješio se on. »I nove cipele, jer ove mi propuštaju vodu.«

Sanjario je tako Milan, dok se nije obuka svršila. Iza obuke odskakuta on u stan podvornika, koji se nalazio u podzemlju. Podvornik uzme svoj veliki, sivi kišobran, natakne naočari, da ga ne bi pregazili auto ili kola, i ode s Milanom držeći ga za ruku.

»Samo da li će on biti kod kuće?«

»Tko?« upita Milan.

»Taj gospodin, kome idemo,« odvrati podvornik.

»Ako ne bude kod kuće, onda ne ću dobiti igračke i odijelo,« tužno će Milan.

»No, ja mislim, da će ipak biti kod kuće, jer je kiša, te ne će izlaziti na kišu,« tješio ga podvornik.

Išli su po kiši dugo i dugo.

»Kako daleko stanuje taj gospodin?« primijeti Milan.

»Eto, baš smo stigli,« reče podvornik.

Ušli su u neki tamni hodnik, kojemu su iz zidova sijevale iskre.

»Što je to?« upita Milan.

»To se taj gospodin naljutio. Kad se on naljuti, same iskre vrcaju u cijeloj kući.«

»Kako to?«

»Zato, što se on strašno žestoko naljuti.«

»Ja ne ću onda dobiti odijela i igračaka.«

»Hoćeš, hoćeš, jer on mnogo voli djecu. Kad vidi tako dobrog dječaka, kao što si ti, on će se odmah umiriti,« govorio je blago podvornik.

»Ali kakve su ovo stepenice? To nije kamen ni drvo,« čudio se Milan.

»To su stepenice od kartona,« objasni podvornik.

»Stepenice od kartona? Kako su tako jake, da možemo po njima hodati?« upita u čudu Milan.

»One postanu vrlo jake, čim ljudska noga stupi na njih, i to čim dobri ljudi na njih stupe. Jedamput je neki zločinac htio ubiti dobroga gospodina, kome idemo, ali čim je stupio na stepenice, survao se u podrum. No nisu samo stepenice od kartona. Cijela je kuća od kartona zato, da se može prenositi,« govorio je podvornik.

Dječak se sav u čudu uspinjao po stepenicama.

Kad su se uspeli do vratiju stana, vrata se sama otvore, a jedna mačka ih upita, zašto su došli.

Kad joj podvornik odgovori, zašto su se uputili kući od kartona, mačka im rekne, da će teško danas što dobiti od njena gospodara, jer je vrlo ljut. Mačka ipak prijavi posjetioce svome gospodaru.

»Nek se tornjaju,« čuo se ljutit glas gospodara. »Ja nemam vremena da dijelim milostinju,« izdere se vlasnik kuće od kartona i pojuri prema vratima.

Milan se uplašio i stisnuo se uz podvornika. A i podvornika je bilo strah.

»Tornjajte se napolje!« okomi se na podvornika i Milana. »Ti si došao da prosiš milostinju za ovo dijete,« vikne na podvornika. »Kao da ne znaš, da ja ne volim ljude. Da ih volim, ne bi me služile mačke.«

»Ali vi ste uvijek pomagali sirotinju,« usudi se primijetiti podvornik.

»Jest, pomagao sam je, jer moram da je pomažem.« Tad se sjeti da mora pomagati sirotinju, ako želi da živi u bogatstvu. To mu je rekla neka stara vještica, i on se njenih riječi držao. Jedino je tada zaboravio riječi stare vještice.

»Dobro,« rekne vlasnik kuće od kartona i dozove mačku, kojoj zapovjedi, da donese dječaku odijelo, cipele, kišobran, kapu i mnogo lijepih igračaka. Tih igračaka je bilo toliko, da su ih dovukle mačke u kolicima. Vlasnik kuće od kartona platio je podvorniku i Milanu auto, da njime prevezu njegove darove. Milan i podvornik su srdačno zahvalili vlasniku kuće od kartona i otišli autom.

Sutradan je mali Milan obukao novo odijelo i nije stajao u kutu dvorišta tužan i zamišljen. On se veselo igrao s drugom djecom, kojoj je dopuštao, da se igraju s njegovim igračkama.

Š A L C E

Iz dnevnika u drugom razredu gimnazije. Historija:
Ponedjeljak: Ispitivao Cezara.
Srijeda: Uzeo Djevicu Orleansku.
Petak: Ponavljao Napoleona.
Subota: Završio 30-godišnji rat.
Profesor Kišobranić.
Prirodopis:
Utorak: Ispitivao ribe.
Četvrtak: Vježbao majmune.
Petak: Utvrđivao mekušce.
Subota: Predavao slonove.
Profesor Ambrelić.

Školska zadaća. ... Ferije sam krasno proveo u svom selu. Potukli smo se mi dječaci, i ja sam izlemao svojski dvojicu većih i jačih od mene. To mi je pomogao moj anđeo čuvar.

Šteta. »Što veliš, Mijo, jučer je umrla bogata udovica Smočilovićeva.«
»Šteta, velika šteta! Prekjučer bih je bio rado oženio.«

Spretno laganje. Mali Denči našao je na ulici zvonce, stavio ga u džep, ali mu je kraj virio iz džepa. Sretne ga mali Viki i zapita ga, što to ima u džepu. Denči pozna Vikija i hoće da prikrije, ali mu u hitnji zvonce ispane na zemlju, upravo kad je odgovorio: »Špagu.«

Sam sebe prevario. Kad je glasoviti naučenjak Newton izišao jednog dana na šetnju od dva sata, izvjesio je cedulju na svojim vratima, na kojoj je stajalo: Profesora nema za dva sata. Kad nakon šetnje dođe pred vrata svog stana, pročita svoj vlastiti oglas i opet otiđe na šetnju, da se vrati, kad profesor bude kod kuće.

Zagonetka. U nekom društvu stavljaju izmjenično zagonetke. Mladić neki reče:
»Dva gospodina pođu u restauraciju. Svaki ima u džepu dinar. Zatim igraju, večeraju, pa iza nekog vremena pođu, a svaki ima u džepu pet dinara. Što su ta dva čovjeka igrali?«
»Jedan harmoniku, a drugi kitaru.«

Biber. Micika (svojoj susjedi): »Nekidan si me svjetovala, da metnem Ivici na prst bibera, da ga ne stavlja u usta.«
Zlata: »Pa je li pomoglo?«
Micika: »Jok! Sad bez bibera ne će uopće da meće prst u usta!«

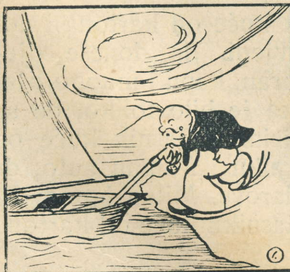
Pred zaruke. Djevojka: »Prije nego vam pružim ruku, pazite, da ne želim, da me uzmete zbog miraza.«
Momak: »Gospodična, kako možete o meni nešto takva misliti?«
Djevojka: »To mi je drago. Ja sam naime sav svoj miraz putem bilježnika prenijela na svoju sestru Milku.«
Momak: »Oprostite, a je li Milka još slobodna?«

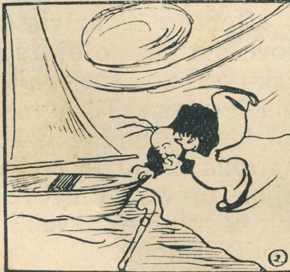
Od srca. On: »O čem misliš, draga?«
Ona: »O tome, kako je bedast.«
On: »Pusti, draga, misli radije na me!«
Ona: »Baš to i radim.«

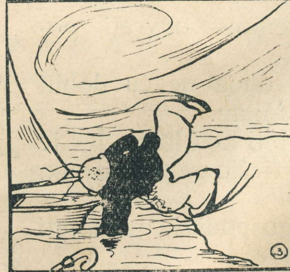

— Halo, draga Ivko! Kad smo jutros razgovarale na telefonu, rekla si mi, da te po podne opet nazovem, jer da ćeš dotle pročitati Cvrtilin roman »Bijelo prijestolje« pa mi reći svoje mišljenje. Dakle što mi imaš reći? ... Što? ... Zamjeraš piscu, što je prikazao previše zlih, a premalo dobrih ljudi? Nemoj tako! To si pod prvim dojmom stvorila taj sud. Znam, ljuta si na Klaru, na kapelana, na Lukšića, na Crničkoga, na Dobranića, na Marića. Pa reci po duši, ne vidiš li takve tipove i u našem gradu? ... Oprosti! Nisam baš mislila na kapelana. Naš je kapelan dobar. Ne mogu ni pomisliti, da bi se i njemu mogla ikada takva nesreća desiti, kao što se desila ovom u Cvrtilinu romanu. Pustimo, to je malo delikatnije pitanje, pa i sam pisac je, vidi se, oko njega prilično okolišao. Ali Klara, Klara, to je problem, koji nas žene treba da zainteresira. Tu je pisac na najzornijem primjeru pokazao, kako ljubiti samo zato, da se ljubi, znači srljati u gotovu propast. Nije ljubav nešto, čemu nema granica. A tko granice prekorači, taj neka se ne nada sreći. E, vidiš, takvu pouku daje Klarin primjer. Na nju treba da se svaka čitateljica Cvrtilina romana najviše ljuti, da svakoj razboritoj djevojci u časovima, kad se radi o njenu srcu, uvijek lebdi pred očima lik Klarin za opomenu, kakva ne smije biti. Nažalost baš učiteljice imadu često da prođu najteže kušnje... Kako? I na Milicu se ljutiš? E, to ti je pravi tip djevojke udavače, koja se udaje za ovoga zato, što nije dosta ljubila onoga, za kojega bi po srcu radije pošla. Takvih djevojaka ima, rekla bih, najviše na svijetu, pa ako su inače dobre, ne moraju biti baš nesretne... Stani! Netko kuca na mojim vratima. Bog!

DOBRIJANOVO JEDRENJE

Putovanje čiki
nikad teško nije,
ni kad kiša pljušti,
ni kad sunce sije.

Namjestio jedra
na lađicu laku,
svijetom će da krene
baš na stranu svaku.

Jedrenja će biti
baš do mile volje,
ta tko bi od čike
znao jedrit bolje?

Ali kud to čika
naopako ide?
Što li naše oči
tako strašno vide?

SAMIZA - JAPANSKA TAMBURA

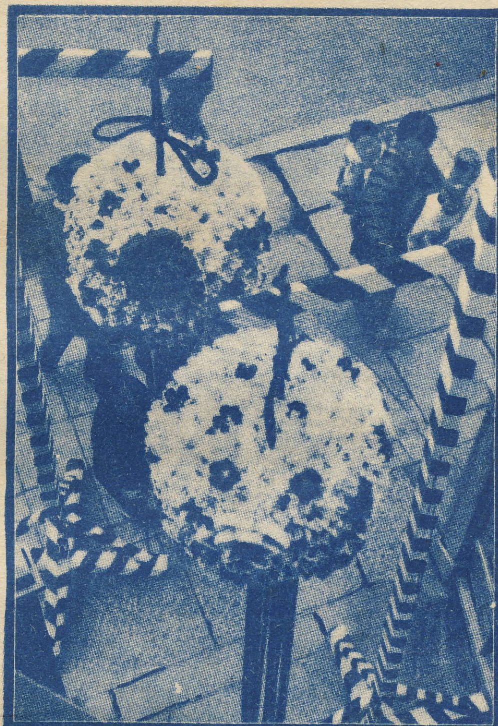
Kao što je naše narodno glazbalo tambura, tako i Japanci imadu narodno glazbalo, koje je slično tamburi, samo što naša tambura ima obično 4 žice, a japanska samiza (tako se to glazbalo zove) tri žice. Na njoj svirači iz naroda sviraju i prate pjevanje. Do pred 10 godina upotrebljavala se samiza samo u narodu. Tek tada su počeli na njoj i po notama svirati i inteligentniji slojevi. Carska glazbena akademija u Tokiju, koja postoji već kojih 50 godina, gojila je dosad samo evropska glazbala. Tek pred 2 godine uvela je i poučavanje u sviranju na samizi. Po svem Japanu postoje sad već glazbene škole, u kojoj se uči sviranje na samizi, pa i naše slike pokazuju takvu školu, koju polaze mlade Japanke. Kao što kod nas građanske djevojke obično uče svirati na glasovir, tako se od japanske djevojke traži, da zna svirati na samizi, tom originalnom japanskom glazbalu.

Gore lijevo:

U SVAKOJ ŠKOLI ZA GLAZBALA SEMIZE IMA SHINTO-OLTAR

Desno:

DVA GOLEMA UMJETNA CVIJETA NAJAVLJUJU KONCERTE

U krugu:

UČITELJICA U ŠKOLI ZA SEMIZE

Desno:

UČENICE

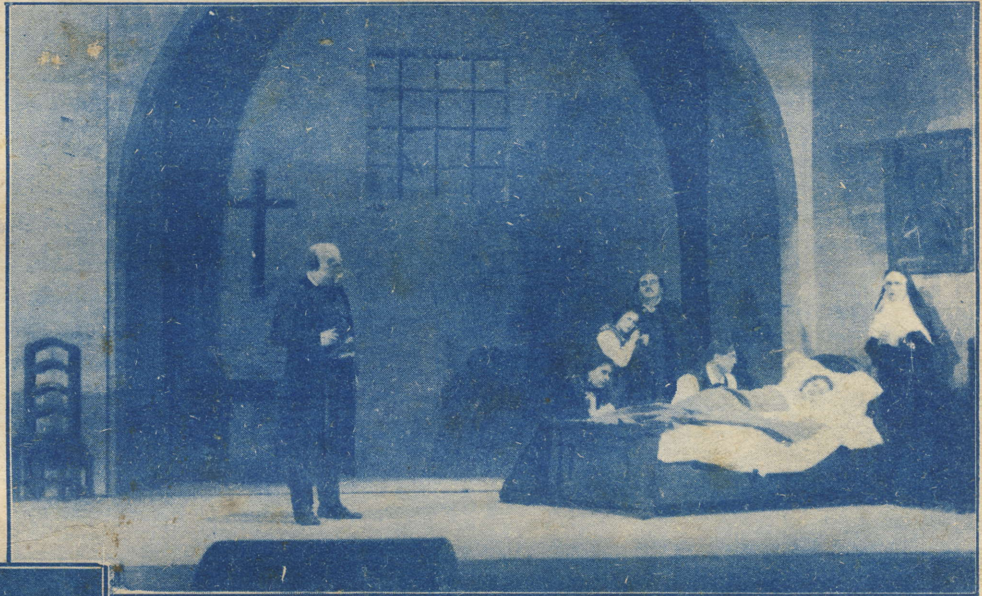
RAZNE SLIKE

Gore:

PRIZOR IZ PRVOGA ČINA OPERE „ADEL I MARA“ od Josipa Hatzea izvedene prvi put u Narodnom Kazalištu u Zagrebu 1. ožujka. Prizor se odigrava na obali mora u Splitu

Foto Tonka

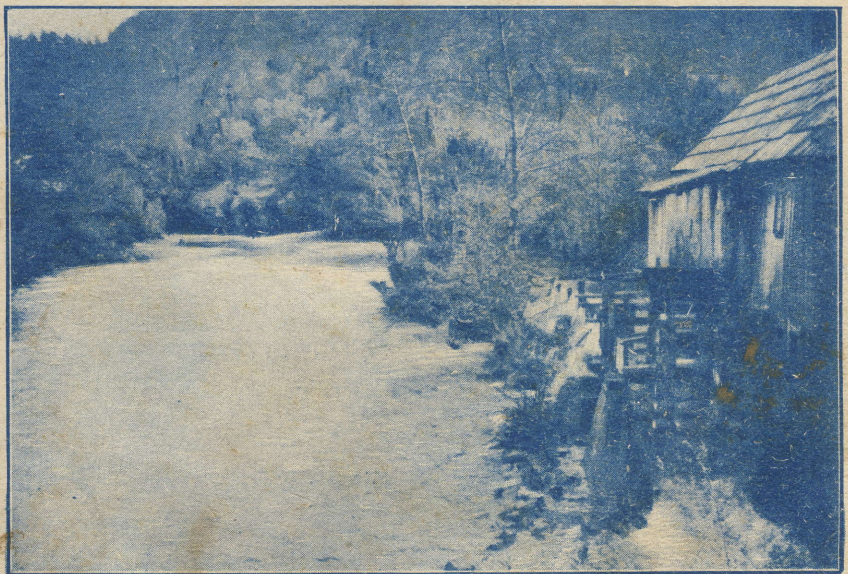
PRIZOR IZ POSLJEDNJEG ČINA OPERE „ADEL I MARA“

Prikazuje smrt Marinu u samostanskoj ćeliji (svršetak opere) *Foto Tonka*

MIRICA ZAJEC U NARODNOJ NOŠNJI

u kojoj je nastupila na kazališnoj priredbi prigodom euharistiiskog kongresa u Sisku

PROLJETNE VODE NABUJAŠE POTOKE i RIJEKE

Motiv kod Broda na Kupi — Sastav Kupice i Iševnice

Ilustrovani tjednik „Obitelj“ izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj“ izdàje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji“ Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji“: Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Cek. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj“ se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.